

Культура і Побут

№ 30

Субота 13-го серпня 1927 р.

№ 30

Зміст: П. Г. З життя мистецьких ВУЗ'ів. Літературно-критичні нотатки. А. Лейтес. Блавні та „проповідники“. — С. Вітик. Журнали на Радянській Україні. — Юрій Ткаченко. Перспективи наступного оперного сезону. — Остап Вишня. „Шкельські товаришки, шкельські!“. — В. Д. По музеях України. — М. Литвіненко-Вольфмунт. У Франкфурті на Майні. — В. Блях. Фізкультура.

З життя мистецьких ВУЗ'ів

Художньо-керамічні технікуми

На Україні існує два художньо-керамічних технікуми — Миргородський, що повстав на базі відомої Гоголівської художньої школи у Миргороді та Межигірський утворений на місці бувної славетної фаянсової фабрики.

Обидва технікуми є витівом революційного часу. В самій назві їх втілено нову ідею, це ідея органічного зв'язку образотворчого мистецтва з індустрією. Подібні школи існували до революції, але вони інакше трактували цей зв'язок. То були школи прикладного мистецтва, мистецтва, яке розумілось, як нижча категорія діяльності художника, призначена для звичайних, а не видатних майстрів. Школи прикладного мистецтва обслуговували переважно кустарне виробництво.

Зв'язок з масовим виробництвом для художника означав участь його в оздобленні готової речі.

В добу радянського будівництва перед художником стає не лише прикрасительство, а головне — конструкція, вивчення нових форм річей для нового побуту трудящих. Такий художник мусить досконало знати процеси виробництва, мусить сполучити інженерські знання з умінням художника.

Кращі художні сили Радянського Союзу захопились тими грандіозними перспективами, що відкриваються їм на шляху нового співробітництва з виробництвом. Захоплення це дійшло до того, що гадали зовсім відкидати т. зв. «чисте» — станкове мистецтво.

Але, на жаль, практично в напрямку зв'язку мистецтва з промисловістю зроблено не багато.

Наші художньо-керамічні Технікуми уявляють собою осередки, де реально і послідовно ця велика ідея переводиться в життя. Особливо так можна сказати про Межигірський Технікум, де ідеологами й керівниками цієї ідеї є видатні молоді талановиті художники Седлер та Павленко.

Щож уявляють собою зараз керамічні технікуми? Миргородський Технікум набув у спадщину від гоголівської школи садибу в 6—7 дес. в самому м. Миргороді, великі будинки та інвентар для керамічного виробництва. Все це дало змогу технікуму широко поставити практичну роботу в майстернях і налагодити систематичне виконання замовлень. Вироблюють там різний посуд масового вжитку, плити для підлог та облицювок стін, кахлі для пічей і особливо почесне місце у виробництві ВУЗ'а має зараз виготовлення порцелянового лабораторного посуду. Лабораторний посуд Миргородського Технікума ви-

значений як високої технічної якості і тому ВУЗ має на нього постійні замовлення.

Технікум поділяється на 2 відділи: 1) технічний та 2) декоративний і має завдання виховувати інженерів-керамистів та художників-керамистів для виробництва Селікаттресту, Порцеляно-фаянс-школо тресту. Разом ці фахівці можуть обслуговувати як інструктори кустарну керамічну промисловість. В даний момент технічний ухил вуза переважає своїм розміром і технікум наближається до типу сучасно-індустріального ВУЗ'а.

Перші кадри кількох випусків вже працюють на керамічних заводах так України, як і РСФРР. Постійна практична робота в майстернях ВУЗ'а допомагає вихованню досить добрих інженерів-практиків.

Зараз в технікумі вчиться біля 100 ч. студентів. По соціальному стану це переважно селяне-незаможники. За останні роки технікум налагодив контакт з Селікаттрестом і орієнтується переважно на його обслуговування. Керамічні заводи починають відражати сюди тих, що скінчили фабзавучі і таким чином зв'язок з виробництвом все більш міцніє. Минулого навчального року при Миргородському Технікумі були організовані короткотермінові курси для перепідготовки робітників селікатвиробництва і з успіхом виконали своє завдання. Часткове зменшення художнього ухилу технікуму пояснюється поперше вимогами промисловості, що в дуже малій кількості запрошує до себе художників-керамистів, а подруге тим, що віддаленість від художнього центру трохи ускладняє цей бік справи.

Межигірський художньо-керамічний технікум посідає велику земельну ділячку на березі Дніпра за 22 верстки від Києва. На місці Межигірської фаянсової фабрики, що заступила місце старого Запорізького монастиря (поминається у Шевченка) знов утворився і довгий час існував чоловічий, а далі жіночий монастир, що встиг ліквідувати велике майно фабрики. Від фабрики залишилось лише кілька сот гіпсових форм для відливки посуду, вже й ті поцуповані.

З великими труднощами довелося спочатку керамічній профшколі, а далі, реорганізованому з неї у 1923 році, технікуму відстоювати від різних організацій будинки та збирати господарство. Велику ролу в цьому відіграє невтомна енергійна праця керівника технікумом, т. Седлера, що уперто оббивав пороги різних адміністративних та господарчих органів, збираючи звідусіль буквально по окремому клаптику потрібне устаткування для майстерень та лабораторій. НКО до 24-25 ро-

ку не міг виділити потрібних сум для забезпечення мінімальних потреб нової школи. Були часи й справжнього голодування, коли учні і педагоги працюючи з ранку до вечора в майстернях і готуючи посуд для продажу на ринковій та по замовленням що кілька днів лишались без хліба.

Зараз ВУЗ має вже досить добре устатковану хемічну лабораторію та керамічні майстерні, що цілком забезпечують переведення практичних робіт і дають змогу виконувати невеликі замовлення.

Об'єктивні умови цілком сприяють широкому розвитку ВУЗ'а надалі. ВУЗ має на своїй землі копальні гарних ріжкоманітних глин, влітку надзвичайно зручне сполучення по Дніпру з Києвом і всіма містами по течії Дніпра.

Технікум виховує інженерів-керамистів та художників-керамистів в першу чергу для Порцелянового фаянс-школо-тресту, а потім для Селікаттресту та кустарної керамічної промисловості.

Художній бік справи стояв і стоїть зараз досить високо. Технікум своїми виробами брав участь в закордонних і місцевих виставках, де відзначався прекрасною формою керамічних виробів, переважно посуду. Тут широко використані кращі традиції укр. кераміки та знайомство з художньою керамікою сходу. На останній виставці АРМ'у виробі Межигірського Технікуму мали до того й високу технічну обробку. Низка інженерів-керамистів та художників-керамистів випущених технікумом у 25-26 р. працюють з успіхом на керамічних заводах.

Характерно, що тільки 2—3 з художників-керамистів використані промисловістю по прямому фаху, а більшість працює по технічній лінії, переважно в лабораторіях заводів.

Потреби промисловості, що до роботи художників зараз не виявляються в належній мірі тому, що ринок ще почуває голод на керамічні вироби і не пред'являє вимог до кращої форми річей. Явище це безперечно тимчасове і може різко змінитись, і це нашим господарникам час би вже й зараз передбачити.

Між іншим в практичній роботі молодих керамистів спостерігається цікаве явище, що найбільш ядотні у мистецькому відношенні визначаються разом здібностями винахідників не лише в галузі форми, але й удосконалення технічного процесу. Це ніби підтверджує думку, що праця в образотворчому мистецтві розвиває винахідницькі здібності людини.

Взагалі досвід обох ВУЗ'ів показує, що сполучення мистецького виховання з технічним не перешкоджає одно другому, а навпаки краще озброює фахівця до практичної роботи у виробництві.

П. Г.

ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНІ НОТАТКИ

Блазні та „проповідники“

(До психології західних балетристів).

НАРИС 1-й.

Ernst ist das Lesen, heiter die Kunst
«Серйозне життя—веселе мистецтво»—
проголосив колись Шиллер. Чим поважніші
ті питання, що їх ставить на порядок дня
життя і історія, тим веселіше поводитися в
мистецтві діжки, що намагаються удавати з
себе юнаків—ліберальні та консервативні
представники західної буржуазії. Кожний
на свій лад, але з однаковим темперамен-
том, засвоїв гасло— Samuser vous Роз-
важайтесь та розважайте! Серед сучасних
англійських корифеїв художнього слова це
найбільш яскраво виголошено. Досить назвати
імена: Бернарда Шоу та Гільберта Честер-
тона.

Честертон видав книжку нарисів, що має
знаменательний заголовок «Страшенні дрібни-
ци». Честертон юраний художник: сучас-
ної Англії демонстративно цікавиться лише
дрібницями і до того самими маленькими.
Один з цих нарисів має назву «Про пере-
вагу мати одну ногу». Шановний 50-ти літ-
ній джентльмен і найосвідченіший письмен-
ник—Честертон на багатьох сторінках з по-
важним виглядом міркує над тими перевага-
ми, що їх мають одноногі перед двоногими.
Другий нарис іменується «Те, що є в моїй

кешені». Той самий джентльмен міркує:
«Вся історія світа нічого не варта перед
тим, що є у мене в кешені» і витягає з
неї хустку до носа і коробку сірників. З
гірмасами, але з незмінно поважним і спо-
кійним виглядом (без надрива) витворю-
ється філософія хустки до носа та панети-
рик власній кешені. В третьому нарисі «On
lying in Bad» ми зустрічаємо письменника в
ліжку в той час, коли він плює в стелю. В
такий спосіб воскрес Гоголівський Петруш-
ка і вже не як сатиричний персонаж до-
реформеної Росії, а у вельми респекта-
бельній обстановці, діждавшись власних
апологетів і цінителів. Честертон не вгає
і після «страшних дрібниць» і зовсім не-
давно видає книжку «Мислєві оповідання».
Побудовані на конкретизації англійських
прикмет і специфічних висловів, вони по
ідейному змісту ще більш сміхотворні. Ге-
рой носить замість капелюха качан канусти
лише для того, щоб згодом довести, що він
може з'їсти власного капелюха...

Другий веде на аероплані овиней лише
для того, щоб показати всупереч приказі,
що «І свині можуть літати». Третій, приво-

дить до себе на провінційальну англійську
ферму білого слона і тим самим доводить,
що, навіть вживаючи чисту воду, можна
донитись до білих слонів. Коротко-велика,
чудесно написана книга, присвячена знов
таки страшенним дрібницям, що свіжого чи-
тача від них лише верне. Це не значить,
що Честертон дурний і павійний. Навпаки,
він дуже розумний. В цих мислєвих опові-
даннях серед дрібниць, серед клоунади рап-
том вириваються болючі признання Честер-
тона: коли ми були молодими, ми мріяли
перевернути цілий світ, поставити його до
гори ногами, а нині нам залишається самим
ставати до гори ногами і виробляти всякі
циркові номери і не вразити цим ще лише
світ, а навіть околиць свого хутора.

Але перекидаючись діжки можуть безтур-
ботно звеселяти лише хлопчиків та й то
лише до пори—до часу. Коли це обертаєть-
ся на систему літературної творчості, за-
повнення тематики, сторонній читач може
замислитись; який соціальний зміст цього
трагічного літературного мюзикхола? Куди
росте цей трагічний фарс великих пись-
менників?

Але ж вони перекидаючись, та виробляю-
чи всякі фокуси, глузуючи над усім і вся,
часто встряють в політику. Честертон дуже
милюється в політичних питаннях. І все по
во ім'я трюкізму. В «Наполеоні з передмі-
стя» (роман) він зодягнув крамарів суча-
сного Лондона в середньовічний одяг, з ли-
царськими латами і зброєю. Хай живе се-

Журнали на Радянській Україні

За десять років Радянської Влади вийшло
на Україні більше книжок, ніж за всі дов-
гі століття, коли українські маси стогнали
в царській неволі, і під багатом шляхетсько-
го уряду Польської Речі-посполитої. Розрос-
лася і міцніє й щоденна українська преса,
народжується безліч тижневиків у різних
українських містах, жваво працюють етінні
газети у кожному клубі, на всіх заводах, ус-
тановах, хатах-читальнях і сельбудах.

Але крім книжок і газет, що стоять на сто-
рожі здобутків Жовтневої Революції, треба
відзначити ще багатющу мозаїку журна-
лів, що всебічно освітлюють життя широких
українських мас, що безнастанно шукають
нових шляхів в будівництві нової, соціалі-
стичної України.

І дивно, що мимомисливо своєї цінності,
ці журнали в цілому знаходяться в ролі менш
пещеної дитини. Помітно, що періодиці не
посвячується стільки уваги, як вона на це
заслужує. Піклуються нею відповідальні
органи партії, стежать за її виходом товари-
ші з Наркомосу. Але цього замало. Недостить,
що технічний бік журналу лагодить Держав-
не Видавництво України й Періодсектор. Ду-
же мало уваги присвячує журналам щоденна
й тижнева преса. Тут і там появляється якась
критика або замітка про статті одного з жур-
налів, але про загальний стан періодичних
видач, про їх досягнення та недоліки зов-
сім немає постійної реєстрації. Навіть
«Червона Преса», орган для регулювання й
обговорення видавничих справ, майже ціл-
ковито мовчить про цю сильну зброю оборо-
ни трудящих.

А тим часом журнали на Україні своїм
характером, своїми статтями й обсягом такі
інтересні, що повинні вийти із обмеженого

кола, повинні цікавити не тільки своїх чи-
тачів, але пізнати їх вартість, дорожити ни-
ми, як великими здобутками пролетарської
культури, обов'язково мусять і найширші
кола радянського суспільства.

На самій Радянській Україні нарахувати
можна біля 50 періодичних журналів, а бе-
ручи під увагу журналі-видачання Академії
Наук, число їх збільшиться до 60. Є це вже
могутня сила. Коли зважимо, що австрій-
ські с-деки по півстолітній організації
мають один журнал «КАМІФ» й де-кілька
професійних, а соціал-демократи Німеччини
оперують чотирма-п'ятью журналами, то як
яскраво відбивається надзвичайний підйом
українських мас, що серед тяжких перебоїв,
оточені лютими ворогами, в такому коротко-
му часі виставили свою культурну артилерію
із 50—60 великих журналів!

Ці журнали глибокі змістом, охоплюють
усі галузі господарчого життя, соціалістич-
ної будови міста й села, освітлюють методи-
ку радянського шкільництва, жваво реагують
на всі політичні події, докладно розглядають
проблеми соціалізму, обговорюють усі нові
здобутки нашої історії, філософії чи
мистецтва.

Вже сама історія кожного журналу є про-
образом і живим свідком творчого походу, й
всебічного розвитку української пролетарсь-
кої Держави. «Габент суа фата лібеллі»—
каже латинська приказка. Кожна книжка
родиться серед болів свого оточення. І
кожний журнал на Україні, повстав серед
таких умов, був виразником потреб населен-
ня, що написати історію журналів, це дати
відбитку і оцінку розвитку культури на
Україні. Із великих журналів які буйні
переплітні переходив Нестор українських

журналів «Червоний Шлях»! Або пере-
глянути ювілейний номер «Шляху Осві-
ти», перед нашими очима стають не-
давно минулі хвилини, в яких оснополож-
ники двигали ці журнали. Серед найтяжчих
обставин, серед пожежі громадської війни
при матеріальних недостатках, при браку па-
перу і технічних засобів. Так народжува-
лася й «Радянська Освіта та «Життя й ре-
волюція» та інші діючі журнали. Але по пер-
ших тяжких часах перебувають з кожним
роком що раз нові журнали, поважні своїм
обсягом, серйозні своїм змістом. Що-би на-
писати їх історію потрібно на це особой ве-
ликої праці. Рівно ж неможливо в короткій
розвідці розглянути критично досягнення
й хибі кожного журналу. Це вимагає більш
грунтовних студій.

Моя мета є ознайомити ширші кола з
завданням поодиноких журналів, заглянути
так би мовити, поза їх куліси виявити їх
техніку, спосіб видавання, роздвинути в
колі їх читачів, на кого вони опираються,
сказати про спосіб їх розповсюдження,
розміри, як далеко сягає їх вплив, для кого
вони призначені.

Вже сама техніка, видавничий бік журна-
лів стоїть так, що різко відрізняється від
техніки журналів у буржуазних країнах.
Журнали в буржуазній Європі видаються за
підмогою капіталістичних фірм та трестів.
Мета таких видавництв—підтримувати бур-
жуазну ідеологію та служити окремим капі-
талістичним трестам—хемічному, металевому
чи іншим. Такі журнали мають теж
приписати матеріальні зиски капіталістам,
чи приватним підприємцям. Тому щоб запо-
бігти конкуренції, кожний буржуазний жур-
нал має свою окрему адміністрацію, одне
видавництво ховає свої фінанси й редакцій-
ні таємниці перед іншими. Журнали в СРСР
і журнали на Радянській Україні слугу-

редневіччя!—гукає Честертон. Після великого страйку 1925 р., коли вже залунали переможні оклики бенкетуючих консерваторів, він во ім'я трюку (або во ім'я дрібних власників!) відкрито став на бік гірників у їхній боротьбі з великими капіталістами. Весною цього року він випустив у світ книжку памфлетів, де пропагандуючи підтримку дрібного крамаря, одночасно бичує великі капіталістичні тресті і кличе до сільської ідилії в господарстві та побуті.

Далеко послідовніший в своїх політичних виступах другий славетний письменник—фабіянець і генеральний штукар Бернард Шоу. Як відомо, на кожному урочистому весіллі англійського імперіяліста, на кожному святі бенкетуючого міщанства, він наперекір стихіям і етикету, наспівував похоронні мотиви.

І чим урочистіше був бенкет, на якого запрошено цього талаповитого письменника, чим ширше розливаються там медові промови, тим більше шансів за те, що він кине туди свою ложку дьогтю, а своєму господарю цей респектабельний гість обов'язково покаже язичка. Ми говоримо, звичайно символічно. Язик у Бернарда Шоу дуже гострий. Його осуди, чи зачіпають вони справі чи ліві теми, дуже лукаві. В цьому переконується кожний, що вступає з ним в дружню розмову. Отже, Шоу жартує для клоунади, він готовий пожартувати своїми переконаннями, а це тим легше, що фабі-

янська програма не дуже в'яже переконання та і сама по собі дає простір і імпульс для політичних трюків та витівок. Не дурно другий фабіянець, відомий філософ Бертран Рассел, побувавши в Москві, висловився в розмові з Радеком: «Усього вірчує, окрім жарту. Во ім'я жарту я готовий зазнати в'язниці».

Від англійських жартівників перейдемо до континентальних. Тут немає дійсно великих письменників, що дрібниці і трюки поставили б вище над усім, безбоязно взявши б їх за принципи. Але тут більш, ніж письменники, тут цілі літературні напрямки, трупирівки й течії, живуть виключно трюковими стрибками, ексцентріядами та переливанням з пустаго в порожнє. Згадаємо, хоч би про дадаїзм. Його представники сороміцькими словами і шарканнями висловами «обложили» увесь світ, увесь світогляд. Вони заплювали все те, що пахтить культурою, творчістю і змістом і, щоб не було соромно, в першу чергу оплювали самі себе. Во ім'я чого? Во ім'я безглузлого дитячого перекидання, во ім'я трюку. «Ми народились в кабаре»,—гордо заявляють ватажки дадаїзму. Дадаїзм, як літературний напрямок уже вмер (знов таки не виходячи з кабаре), залишивши дрібних, але галасливих спадкоємців, в тому числі і сюрреалістів. Та чи можна сказати, що дадаїзм це лише літературний напрямок? Ні, одногласно кажуть західні критики,—дадаїзм це більш духовний стан, ніж літературний напрямок. В цьому

розумінні дадаїзм, себ-то наплювательство, не вмер і він процвітає в сюрреалізмі та в нео-католицизмі, а пайголовніше серед більшості позагрупових представників читабельної белетристики.

Не варт аналізувати творчість більшості сучасних французьких та німецьких белетристів, з числа тих, що для них колись Белінський призириливо відводив середнє місце між ремісниками і художниками. Вони ремісники слова і витівок і коли можуть виходити перед читачем у вельми пристойному вбранні, то лише тому, що мають в своєму розпорядженні велику культурну спадщину, готову до послуг майстерню всіляких штампів, літературних зворотів сюжетних ситуацій. Ось чому вони формально мали право взяти собі етикетку художників. Ремісники художнього слова, що чваньковито претендують на звання художників, це дуже огидливий тип, коли брати його в психологічному розрізі. Як дрібний буржуа, що попав до аристократичного салону в великосвітському районі, як кожний нуво-ріш, як кожний височка і «пенкосіматель», вони намагаються розкошувати, вони надимаються над силу. У нуво-рішів в книжкових шафах модні філософські книги, на стінах кубічні картини, скульптурні статуетки останнього фасону. Та книг цих вони, звичайно, не читають і в мистецтві нічого не пам'ятають. Так і художники, ремісники від белетристики роставляють в своїх творах на відповідних місцях філософські цитати,

тільки трудящим і удосконаленню будови соціалістичного ладу. Конкуренція періодичних видань Радянської України це не гонитва за матеріальними зисками поодиноких осіб чи фірм. Конкуренція йде тут за удосконалення наукових і літературних матеріалів, за піднесення мас на вищий щабель культурного життя. Всі зусилля, всі змагання йдуть в напрямі освіднення й охоплення що раз ширших кол читачів.

І цим пояснюється це, немислиме в буржуазному світі явище, що Періодсектор Державного Видавництва України, зміг охопити вже тепер видання 27 журналів на Україні.

Ці журнали призначені для окремих груп читачів, одні присвячені політичним питанням, другі літературі й мистецтву, інші шкільним справам, або юнакам.

До групи політичних і літературних зараховуються: «Більшовик України» щомісячник, присвячений політиці й економіці. Цей журнал відносно молодий, має вже загальне визнання своїми серйозними працями. Розрахований він на актив Комуністичної партії. Кожне число «Більшовика», при 9 аркушах друку коштує 50 коп.

Молоді журнали є «Гарт», «Плужанин» і «Красное Слово».

«Гарт» виходить щомісяця, в 6-ти аркушеві об'ємі. Є це орган «Спілки пролетарських письменників».

«Плужанин», видавництво спілки селянських письменників «Плуга», виходить кожного місяця на 6-ти друкованих аркушах, в ціні 50 коп. за число. Ці журнали зачинають здобувати собі читача.

Нещодавно почав виходити журнал «Красное Слово» руською мовою. Його завдання є ширити соціальну думку та підтримувати політику українського пролетаріату серед трудящих руської національності. Він об'єднує російських пролетарських письменників

на Україні. Друкується на 7 аркушів кожного номеру по ціні 50 коп.

Інтересною появою в секторі Періодичних Видань є «Літературна газета». Виходить у Києві два рази на місяць. Вона відрізняється тим, що взяла собі за мету у формі газети подавати огляди й критичні статті з літературного життя. Виходить на 8 сторінок, розходиться як масова газета по 10 копійок за примірник. «Літературна газета» існує декілька місяців, а тираж має вже понад 3000 примірників.

Угрунтовану марку з чотирьохрічним революційним стажем має «Червоний Шлях». За останній рік виходив точно щомісяця. Кожний номер «Червоного Шляху», це груба книжка, 16 аркушів друку. Ціна одного примірника 1 карб. 60 коп. Тираж Червоного Шляху 3.200.

Подібний до «Червоного Шляху» виходить у Києві «Життя й Революція», 6—7 аркушевий журнал мистецтва, політики, історії ревуруху. Ціна 55 коп. Його терен найбільше Київ і Правобережжя, хоча й в Харкові, на всій Лівобережній Україні має охочих читачів. Розходиться в 3.000 екземплярах.

«Ді Ройте Велт», єврейською мовою обговорює критично всю світову єврейську літературу, поміщає огляди громадського життя та політики. Щомісячник, 8 аркушів друку. Ціна окремого числа 90 коп. Тираж 1.000 примірників.

Інше завдання має «Літопис Революції», журнал Істпарту України. Літопис Революції висвітлює історію революційного руху на Україні, подає історичні події боротьби проти царату та за часів громадянської війни, реєструє різні моменти з життя КП(б)У. Виходить раз на 2 місяці, об'ємом 15 аркушів по ціні 1 карб. 75 коп. з тиражем 4.500 примірників.

Наукові журнали «Прапор Марксизму»,

орган Українського Інституту Марксизму, видається раз на три місяці. Це видання пове, вийшов 1 номер, 18 аркушів; окреме число 2 карб. 50 коп.

«Україна» орган історичної секції Української Академії Наук, двохмісячник, з тиражем понад 3.000, ціна окремого екземпляра 2 карбов., 7—9 аркушів друку. При «Україні» неперіодично виходить «Первісне Громадянство», «За сто літ», «Чернігів».

Для освіднення про стан і розвиток промисловості України, Союзу, а також для ознайомлення широких технічних кол з досягненнями всесвітньої науки з ділянки техніки й промисловості, служить місячник «Науково-технічний Вісник». Виходить у 4 аркушах, ціна за окреме число 1 карб. 60 коп. Поширюється у 500 примірниках.

П'ятий рік видання має журнал «Шлях Освіти». Цей журнал висвітлює методику навчання, питання теорії освіти, освітньої практики та життя. Має багатий відділ хроніки з життя на Україні, в усій СРСР, подає про всі досягнення на полі шкільництва за кордоном, веде також бібліографічний відділ. До кожного числа «Шляху Освіти» додається виписка з журналу на єсперанській мові й розсилається науковим установам різних західно-європейських держав. Редакція «Шляху Освіти» утримує зв'язок з журналами за кордоном, що освітлюють шкільне питання. Кожний номер журналу має 14 аркушів друку. Тираж «Шляху Освіти» 6.000 примірників.

Тісно зв'язана зі «Шляхом Освіти» є «Радянська Освіта». «Радянська Освіта» орган вчителівства й для вчителівства. Він дає практичні відповіді на питання сучасного педагогічного життя, стає в допомозі при вишукуванні шляхів до Комуністичної освіти та виховання дітей й юнаків. Радянська освіта поширюється у 18.000 екземплярах. Обсяг

політичні розмови і модні сюжети. Та за усім цим ховаються духовні злидні, дрібна запобігливість перед споживачем, а найголовніше, квалітивність літературних генсефтверів завоювати можливо більший контингент читачів і міняти якомога частіше свої ідейні рукавички.

Типічний П'єр Бенуа. Наукові цитати, політичні суперечки, філософські відкриття росташовані у нього, як у справжнього мислителя, як у людини великої духовної культури. А побалакайте з ним, як це зробив критик-інтерв'єр Лан: він експрессивний, виголосить кілька високопарних фраз, а потім юмористично визнає, що йому на всю культуру наплавлять. Його найбільше цікавить боротьба Карпантьє та гонорари Мориса Декабра, автора «Мадони спальних вагонів».

Бенуа може дозволити собі щирість. Він навіть виявив щирість в романі «Прокажений король». Здобувши командні висоти гонорару і слави, діставши позитивну ренту від Атлантиди, він може щиро погорджувати тою масою, що утворила йому славу. Більшість молодих у цьому розумінні белетристів, які стоять лише на шляху до командних висот, які в мистецтві лише розважають читача—не можуть ще дозволити собі забавлятися та жартувати над споживачем, оскільки він ще не остаточно завоюваний. Тому в житті вони позують і з усіх сил

роблять поважне обличчя, коли їх інтерв'юють численні критики, коли їх обсядають фото-репортори, вони становляться обов'язково в позу мислителів і провідників.

Перед нами 4 товстих томи Фредерика Лефевра, які мають загальний заголовок «Une heure avec». В них наведено розмови Лефевра з величезною кількістю французьких белетристів. Перед нами книга Андре Лянга «Подорож зітханнями по літературній республіці». Перед нами «Сповіді», книга «Дух»—філософських автобіографій французьких письменників.

Подивимось в чому сповідаються, та що проповідують ці белетристи? Чим вони живуть і чим дихають? І, нарешті, в якому вигляді вони вважають за краще позувати перед споживачем. На яких милицях лежать над усе пройти в після Версальський Пантеон.

А. ЛЕЙТЕС.

Конкурс на оповідання у „Всесвіті“ продовжується

Для того, щоб дати можливість письменникам всієї України (особливо з далеких її закутків) взяти участь у конкурсі на оповідання у «Всесвіті», термін подачі оповідань продовжено до 1-го жовтня. Надсилати оповідання на адресу редакції: вул. Либкнехта, № 11, Харків. Умови конкурсу друкуються в кожному номері журналу «Всесвіт». До редакції вже надіслана значна кількість оповідань.

кожного числа 6 аркушів друку. Ціна за примірник 35 коп.

Як дати цих двох журналів почала ставити свої перші кроки «Робітнича Освіта». Обговорює питання теорії та практики професійних, вечірніх робітничих шкіл та профтехвуків. Друкується кожне число у 6 аркушах. У роздрібній продажі коштує 50 коп.

Поважне значіння має «Український Вісник експериментальної педагогіки та рефлексології». Він подає результати вивчення педагогічного процесу, розсліджує виявлення механізмів і поведінки тварини й людини. «Вісник Рефлексології» вміщає статті й чужими мовами для ознайомлення закордонних наукових установ. Росходить у 1.500 екземплярах, обіймає до 15 друкованих аркушів.

Для популяризування в широких масах всіх досягнень науки й техніки є орган, «Знання», що виходить два рази в місяць. Обслуговує селянський актив, робітників і робітничу молодь, учителів і учнів. Попирується у 5.000 примірниках, обсягом 4½ арк. Ціна кожного числа 30 коп.

Для поглиблення політосвітньої роботи на селі видається місячник «Селянський Будінок». Він містить статті про методику політосвітньої роботи, дає конкретний матеріал і поради для роботи в сільбудах і хатах-читальнях. Виходить на 5 аркушів, має тиражу 6.000, ціна за число 35 коп.

Місячник «Самоосвіта» містить матеріал для самоосвіти й політосвіти для пропагандистів на селі й місті, звідомляє про методи роботи в справі самоосвіти робітничої та селянської молоді, подає програм курсів вечірніх робітничих шкіл. Тираж Самоосвіти доходить до 4.500 екземплярів. Друкується до 6 аркушів кожного числа. Ціна 75 коп. за одну штуку.

Для ліквідації неписьменності на селі й в місті становить сильну зброю газета «Геть неписьменність». У коротких статтях, великим шрифтом, ознайомлює вона селянина з всіма подіями громадського й політичного життя в СРСР та за кордоном, змальовує новий побут села й таким чином заохочує селян до науки й досконалення в читанні й писанні. «Геть неписьменність» виходить двічі на місяць. Читачів має 40.000. Окреме число коштує 2 коп.

У боротьбі проти попівських забобонів, проти релігійного гашиння займає поважне місце журнал «Безвірник». Популярний й інтересний спосіб редагування придбав «Безвірникові» широкі кола передплатників за короткий час його існування. «Безвірник» розходить у 5.000 примірниках. Кожен номер на 5 аркушів. Ціна за одну книжечку 40 коп.

Визначну роль у періодсекторі ДВУ відіграють журнали й газети для дітей й молоді. Журнал «Червоні Квіти», двохтижневик, багатий на ілюстрації, оповідання й науково-популярні статті. Тираж «Червоних Квітів» у повному сезоні 11.600 при 3 аркушах друку. Щодиночно в розпродажі коштує 25 коп. Видається теж для дітей і юнаків тижнева ілюстрована газета «На зміну». Читачів мала вона на весну ц. р. (разом з додатком) 22.680. Ціна одної газети 5 копійок.

Крім «Червоних Квітів», «На Зміну» друкується ще «Октябрьські Веходи» на російській мові для юнаків і шкільних дітей з тиражем 3.000 по 3 аркуші по ціні 30 коп. «Октябрьские Веходы» дійшли до 3.000 передплатників.

Дитяча газета «Юний Ленінець» тижневик, поширюється у 14.400 екземплярах по 12 копійок за штуку.

Літературний конкурс ім. Ів. Франка

Ще й досі на 10-ті роковини Жовтня, дуже гострим питанням сучасної літератури є брань марксистської критики, наукових праць з теорії і історії літератури в марксистському світогляді, що були б основою для вивчення літератури робітничо-селянськими масами.

Зокрема це питання має надзвичайну вагу у нас на Україні. Літературні дискусії досить яскраво свідчать про неусталений погляд, різке розуміння шляхів і розвитку сучасної літератури серед революційного письменства. Це й досі ми повинні користуватися творами вчених і письменників дуже далеких від пролетарського світогляду, що дають радянському читачеві адебілішого дрібно-буржуазне, народницьке висвітлювання літератури.

Тому революційному письменству необхідно не покладаючи рук працювати над будівництвом своєї власної як наукової, так і художньої літератури, на користь пролетаріату соціалістичної України, про яку так мріяв велетень української літератури Ів. Франко.

Цими днями НКОСвіт УОПР оголошує конкурс ім. Ів. Франка на кращі наукові та художні твори з галузі української літератури. Встановлюються 3 премії: одна в 500 крб., дві—в 300 крб., і одна в 200 крб. Термін конкурсу 15-е вересня 1927 р. Автори, що бажають прийняти участь в конкурсі, мають надіслати свої твори в трьох друкованих примірниках українською та російською мовою з відслідною заявою на адресу Укрнауки НКО УОПР (Харків, вул. Артема, 29). Надіслані твори розглядатиме Преміальна комісія Укрнауки і про наслідки конкурсу буде оголошено в «Вістях».

Революційному письменству України необхідно взяти як найширшу участь у конкурсі. В. З.

Цього року появилася при ДВУ перше число журналу «Західна Україна», що об'єднує західно-українських молодих письменників і літераторів.

Крім цих журналів, що виходять при Періодсекторі ДВУ є ще другі великі журнали «Агітатор» і «Пропагандист», присвячені пропаганді, орган молоді «Молодняк», при «Комуністі» «Комунарка України», при «Вістях» ілюстрований журнал «Всесвіт» і додаток «Культура і Побут». Звісний є обширний журнал «Валіте».

Поважне місце займають органи сільсько-господарських кооперативів, як «Нова Громада» та декілька присвячених театральному мистецтву, для селян «Сільський театр», орган ЦК МОДР України «Червоний Клич», Сатиричний журнал «Червоний Перець», Центральне Архівне Управління України видає свій журнал «Архівна Справа». З київських видань має свою вагу «Глобус». Київська Академія видає різні свої журнали а зокрема комісаріати випускають від себе цілу низку видань.

Отжеж 27 журналів сектору, такеж саме число журналів інших видань, а з періодикою Академії Наук понад 60 журналів на Радянській Україні! Таким досягненням не може похвалитися ніяка навіть найстарша в Європі буржуазна держава. Молода пролетарська держава взяла рекорд. Це є велетенська перемога культурних змагань Радянської України! А коли візьмемо періодику всієї СРСР, то вона сміливо змагається що до кількості видань з усім журнальним видавництвом світу.

(Кінець бже).

О. ВІТІК.

Перспективи наступного оперного сезону

(Продовження*).

Виробничий план режисерів й балетмейстерів передбачає цілком нові постановки опер «Вільгельм Тель», «Вибух» (реж. Манвій), «Різдвяна ніч» (реж. Хількевич) та «Войчек» (реж. Лапицький) і балетів «Червоний мак», «Посни Прекрасний» та «Метелики» (або «В сонячному промінні») в постановці Голейзовського. Постановки «Онегіна», «Винної Краля» й «Аїди» гадається переробити, причому «Онегін» має бути перероблений в плані постановки Станіславського.

Обраховуючи зменшення сезону до 6—7 міс., приплив нових артистичних сил, незанихтих з постановками попередніх років, а також тяжкі умови роботи в нашому театрі (Оперному театрові і досі не повернуто відібраної у нього великої частини будинку), доводиться побоюватися, що значна кількість нових постановок дасться ціною їхньої якості, — явище ніяк не бажане для центрального оперного театру.

Не заперечуючи в принципі допустимості копіювання постановок і лише відзначаючи далеко меншу їхню цінність, можна сказати з певністю, що копіювати постановку Станіславського — продукт не менш, як піврічної суто-студійної роботи — не можна в умовах виробничого театру, де на півроку припадає 4 постановки **зовсім нових опер** і 3 постановки нових же балетів.

Висказуване не раз побажання влити в «освячені традиціями» оперні вистави й постановки свіжий струмень режисерської роботи й інтерпретації шляхом притягнення режисури драмтеатрів (насамперед «березільців») чомусь не здійснено і цього року, в той час, як для постановок українських опер це конче потрібно, бо оперна режисура зовсім не знається в українському побуті й етнографії.

Не передбачає виробничий план ХДО й організації оперної студії для виховання нових художньо-виконавських та художньо-керівничих кадрів, потреба в яких дуже велика. Ця прогалина тим незрозуміліша, що при поверненні відібраної в театру частини помешкання й при добрій організації, студія могла б існувати на самооплатності з невеличкою хіба субсидією і дуже скоро б себе оплатила припливом нових оперних сил, давши разом з тим і змогу працювати різними стажерам. Правда, передбачається організувати студію балетну, потреба в якій, однак, далеко менша. В усякому разі студія ця мусить бути не суто-балетною, а студією танку взагалі з тим, щоби нею можна було обслужити і балет і школу соціху та муз.-драматичну, клуби і інші (див. нашу статтю в «К. і П.» № 25 ц. р.).

Відзначаючи цілком добрий артистичний склад, доводиться пошкодувати з продовження політики минулих років — запрошення артистів на сезон, що значно здорожує наймання робітників театру, забезпечених заробітком лише на півроку і тому примушених підвищувати свої ставки майже вдвоє. Про перевагу постійної служби артистів для досягнення художньої роботи годі й казати.

Дуже відрадним фактом є намір дирекції обслуговувати робітничого слухача постановкою вистав по робітничих районних театрах, головне в Червонозаводському та шляхом

*) Див. «К. і П.» № 29.

Остап Вишня

„Шавельсі. товаришочки, шавельсі!“

Виходить, ніби, так. Український Народний Театр у Харкові буде.

Це є не тільки бажання і партійних, і радянських, і професійних, і громадських організацій, а це є їхній наказ, директива їхня.

Наркомос цю директиву виконав, давши свою згоду на організацію в Харкові такого театру.

Є чутки, що театр цей чи вже зорганізував, чи організовує, чи організовуватиме Харківська Наросвіта в особі чи то Окрполітосвіти, чи то управління Харківськими видовищами, (є й така в Харкові штука!).

Напевне ми знаємо, що народний театр має бути в приміщенні Червонозаводського театру.

Що це значить?

Це значить, що ми маємо дати театр для робітничої аудиторії, для робітників.

А що це значить?

А це значить, що соватися туди аби з чим ми не маємо й отакусинького права, а мусимо для робітників дати зразковий театр з усіх двадцятьох чотирьох боків.

Цього доводити, гадаємо, не треба.

А хто цього не розуміє, так ще В. І. Ленін сказав, як той зветься «хто цього не розуміє»...

Ну, та й що?

А от що... Повертає вже на другу половину серія...

Що конкретного зроблено в справі організації народного театру?

Де той театр?

Дайте його, щоб помацати!

Невже Окрполітосвіта гадає, що і робітництво, і партія, і влада, і суспільство задовольняться тим театром, що торік був у Грікке.

З тим і художнім і адміністративним складом і з тим підходом до справи? І з отим репертуаром?

Як на наш погляд, торішнім театром вони задовольнитись не можуть.

Який має бути театр своєю суттю?

Про це писалося і говорилося вже чимало. Суть того театру вияснено.

Це має бути театр усталених форм, театр художнього реалізму.

На цьому, здається, всі погодилися.

Важко тепер, щоб ота суть, отой самий художній реалізм був лутнім. Хорошим, щоб він був. Щоб справді таким художнім він був. Оце дуже важко.

можливо більшого зниження цін на квитки (від 3 карб. на 10 вистав).

Не менш утішним є й прагнення дирекції зав'язати тісний контакт із радянським суспільством шляхом відновлення діяльності Худ. Ради опери та постановкою доповідів про роботу опери в громадських та професійних організаціях і на підприємствах, початком чого була скликана дирекцією нарада з представників цих організацій та преси для обговорення виробничого плану на майбутній сезон.

Треба сподіватися, що при належній активній участі суспільства відзначені «огріхи» виробничого плану опери буде усунено і третій сезон української опери дасть нові досягнення, а даних до того не бракує.

Юрій Ткаченко.

Треба, значить, не чухатись, а пора вже призначати художнє й адміністративне керівництво, набирати достойну для цього театру трупу, підготовляти репертуар, готувати аудиторію.

Щоб не червоніти потім і перед робітниками і перед українською радянською культурою...

Сезон бо на носі...

А ми чуємось... Та хоч би ж носа чули ж а то ж...

О, господи!

Хоч би оті автокефалісти, хоч отаку молитву вигадали:

«Боже, єдиний, великий,

Нам скинцдару топили ти!..

Може б ми таки хутчіше совались.

От як би ми в справі організації українського для робітничого району театру дійшли такої «резвості», як в організації оперетки.

Оперетка вже й афіші порозклеювала.

А тут ми: сов-сов!! Чух-чух!!

Та й по тому.

Р. С. Між іншим. В справі організації Укр. Нар. театру в Харкові ініціативна група представників Харківсько-радянського суспільства зверталася з докладною запискою до М. О. Скрипника. Тов. Скрипник погодився з її основними моментами. Зверталася та ж група й до тов. А. Миколюка, окриспектора освіти Харківської. І тов. Миколюк цілком погоджується з думками ініціативної групи.

Чи взяла ці пропозиції під увагу Окрполітосвіта, організовуючи той театр? Чи може махнула рукою: «Хай, мовляв, побалакають».

А воно, як не як. — Vox populi.

Дитяча хорова олімпіада

В кінці травня біжучого року в ініціативу зав. Харківським Округовим Відділом Наросвіти тов. Михалюка, було скликано актив керівників музичного виховання по школах соціху м. Харкова. Нарада мала обговорити питання про організацію в Харкові до святкування 10 років Жовтневої революції — дитячої хорської олімпіади.

Мета організації цієї олімпіади — показати робітничим масам досягнення на фронті музичного виховання і освіти за 10 років радянського будівництва. Учасниками хорової олімпіади будуть дитячі шкільні хори з найкращими дитячими голосами, загальною кількістю до 1.000 душ. Цей хор виступить спочатку на одному з майданів, а потім в одному з театрів Харкова, де проспіватиме революційні народні пісні — на майдані, під акомпанімент військового оркестру, а в помешканні театру — симфонічного.

Нарада виділила дві комісії — організаційну і репертуарну. Організаційна комісія розподілила місто на 10 районів, в кожному районі буде організовано свій хор під орудою районного диригента, а з районних хорів складатиметься великий центральний шкільний хор.

Зараз, після літньої перерви, комісії знову приступили до роботи і з 1-го жовтня дитячі шкільні хори приступлять до вивчення наміченого репертуару, а саме: пісень революційних — українських, руських, єврейських і народних пісень СРОР.

Окружні центри і великі робітничі райони повинні подбати про те, щоб хорова олімпіада була своєчасно організована в кожному місті, і в кожному робітничому селищі.

А. П.

По музеях України

ІЗЮМСЬКИЙ МУЗЕЙ СТАРОВИНИ.

Можна вважати, що Ізюмський музей заповнено 14 січня 1920 р., в той час, коли відступала армія добровольців і наступало червоне військо. Музей чимало зробив для збереження цінностей, під час горожанської війни, а пізніше, протягом 7 років, він не тільки зберігав старе, але й напромаджував нові археологічні та інші пам'ятки старовини, речі штемпів та історичні документи. До 1926 р. поповнився, відділи природи та археології, а так само і історично-революційний відділ. Кошти були дуже обмежені і експонати по цих відділах добувалося виключно витратою особисто енергії.

Спопуляризували роботу музею кілька докладів. І вже в 1923 році робітники залізничних Ізюмських майстерень зі своїх скромних заробітків відраховували на вивчення краю 20 мільйонів крб. (тодішніми грошми — близько 300 зол. крб.). На ці кошти виражено було експедицію проф. Федоровського. Харківські члени цієї експедиції розкопали 6 курганів, відкрили близько 10 стоянок, зробили і розкопали на Царборисівській городищі і на стоянці—мастерні в хуторі Веприцького.

Всі ці дослідні роботи провадилися в період до 1 жовтня 1925 р., коли музей був на окремому бюджеті й одержував тільки на господарські видатки 3 крб. На наукову роботу надходили добровільні внески. В 1924 р. від робітників Першотравневої копальні Артемівської округи одержано було 150 крб. і в тім

самім році від Всеукраїнського Соцмузею ім. Артема—100 крб. Від 1-го жовтня 1925 р. музей перейшов на держбюджет, а з 1-1-26 р. його знову переведено на місцеві кошти. Коли одержано було одноразову допомогу в 550 крб., була змога запросити художника, щоб він малював краєві цінні експонати, чого вимагала ВУАК. В той же час засновано три відділи—с.-господарський, місцевої промисловості і етнографічний. Від 1-Х-26 р. Ізюмський музей знову переведено на держбюджет і його штат зріс з 3 на 6 чол. У 1926-27 р. широко поставлено вивчення краю. Почато збирання корисних копалин, вивчення промислів і побуту місцевого населення в етнографічній відділі організовано українську секцію, поповнено і розширено відділи: природи, с.-господ. і промисловості.

Одвідування музею так само зростало регулярно: в 1920 р. — 3.815 одвідувачів, в 1921 — 5.472, в 1922 р. — 5.865, в 1923 р. — 15.203, в 1924 р. — 15.876, в 1925 р. — 23.017, в 1926 р. — 20.845 і за 8 місяців 1926-27 р. — 26.756.

Наукова праця музею з археології полягала в тім, що по течії Донця між м. Білгородом (Журичина) і стоянці Кам'янський (Донський край) на віддалі понад 700 верстов відкрито 230 нових стоянок і при могильники та оглядено 54 стоянки, відкриті іншими музеями. На стоянках зібрано 17.100 експонатів, головне знаряддя та речі старовинних народів. По інших відділах наукова робота дала такі

наслідки: 1) у відділі природи складено гербарій Ізюмської флори, зібрано колекцію корисних копалин 1.393 експ.; провадилися гідрометричні і метеорологічні спостереження; 2) в с.-госп. відділі складено гербарій хлібних рослин, медоносних рослин і трав, виготовлено карту лісів Ізюмщини та зразки місцевих деревесних порід і їхніх шкідників, всього 126 експонатів; 3) в відділі місцевої промисловості—експонатів 202—можна бачити майже все, що стосується цієї галузі; 4) у відділі побуту зібрано переважно українські пісні, казки, повір'я та інші.

В музеї є: 160 мап і гравюр—деякі великої цінності, 879 старинних і друкованих в старовину книжок. В історично-революційному відділі є 737 примірників книжок, в нумізматичнім 584 експонатів, у природничо-історичнім—1.393 експ., в етнографічнім 55 експ. В історичнім відділі є: 1) малюнки, рисунки і карикатури декабристів Бестужева-Рюміна, Нарімова, поручика Рєпіна, бр. Борисових і власноручні вірші Одоєвського. 2) Документи, листи і записні книжки першого директора царськосельського музею—Малиновського з характеристиками деяких декабристів.

Із старинних книжок цікаві: книга указів Олексія Михайловича, біблія написана латинською і німецькою мовами, видана в 1565 р.

За короткий час музеєм зроблено багато корисного й цікавого в науковій галузі завдяки енергії та відданості справі—завідателя музеєм та добровільних наукових робітників.

В. Д.

У Франкфурті на Майні

ВРАЖІННЯ З МУЗИЧНОЇ ВИСТАВКИ.

19-го липня на виставку до Франкфурту з Москви виїхали, коли можна так висловитись, 21 «живий експонат», себ-то два десятиліття та ще й один артистів різних національностей. Від України на виставку НКЮС-віти командировав мене та артистку Калиновську.

Привітливо зустріла Німеччина радянських артистів. З великою увагою поставилося до них наше посольство, що весь час турбувалося за свої «експонати». Юрбами ходили по вулицях за нашими артистами люди. Бо, справді ж, цікаво подивитись на більшовицьких—артистів, а тим більше, коли вони мають оригінальне вбрання (де-хто з артистів ходив у національному одязі). Всіх артистів розмістили в так званому «руському готелі», де колись зупинялися графи та князі, а тепер кажуть, ці колишні постояльці працюють тут же за офіціантами.

Уквітчана прапорами всіх національностей виставка є центром уваги. Над радянським павільйоном має великий червоний прапорець. Кажуть, коли виставка відкрилася, його не хотіли чіпляти і лише після домагань установили. Чудові павільйони для кожної країни. Тут же прекрасний радянський павільйон. Досить повно між іншими кордонами СРСР представлено на цьому Україну. Музичні інструменти пародії, ноті, друковані видання, рукописи,—все це зосереджено на виставці. Радянський павільйон чи не найбільше привагу до себе увагу з боку одвідувачів.

Що-дня на виставці з ранку до вечора величезна кількість одвідувачів. Що до цього, то треба віддати належне німцям, плата за вхід пайприступніша. Щось за 30 пфенігів

кожний може потрапити на виставку. З усіх країн приїздили на виставку. Найбільші музичні дії були присутніми на ній. Та й це дивно, бо справді такі виставки чи бачив світ.

Звертає на себе увагу Бетховенський павільйон, де можна знайти все, що торкається творчості Бетховена на всіх мовах. Оригінальний павільйон негритосів з їх джаз-бандом.

Український відділ прибрано великими художніми килимами, рушниками, картинами Запоріжжя колишнього. Тут же поруч висять афіші, фотографії постановок оперних, фотографії капели «Думка» і т. інш.

Але найбільше радощів і визнання зазнали радянські артисти під час тижня, присвяченого радянській музичній культурі, що відбувся з 22-го до 31-го липня у великому оперному театрі.

Для кожної нашої національної групи німці по ескізах, одержаних з Москви, малювали відповідні декорації. Українська група була надзвичайно вражена, побачивши між собою німців та квітів німецьку хату. Але це не завважило, бо тут же на наших очах, за нашими вказівками, художник швидко виправив свою помилку і намалював хату українську.

Перший концерт пройшов при неповному зборі. Публіка, не зважаючи на інтерес, все ж таки недовірко поставилася до радянських концертів. Потім люд було розбито. Що-вечора—8 концертів проходили при переповнених зборах. Що-вечора радянських артистів зустрічали гучними оплесками і не давали починати чергового номера, вимагаючи повторень.

Я не знаю чи зрозуміло широкій публіці почуття артиста під час такого успіху на міжнародній арені. А більшості насолоди в житті ми не мали. Тут ми відчували справжню гордість за себе, за свою культуру. Тут ми наочно довели закордону, що радянське мистецтво не лишень існує, але й досягло значного розвитку і стоїть значно вище, ніж у деяких народів. Наші концерти одвідав повпред радянський в Німеччині тов. Крестинський.

Але найбільше враження залишив останній концерт—прощальний. Кожну народність публіка зустрічала з ентузіазмом. Робітники й студенти, що в великому числі переповнювали театр гучними оплесками, зустрічали кожного.

Українська група артистів, де брав участь, крім мене та Калиновської, відомий артист Доліво-Саботницький, давала витриману програму, що з захопленням сприймалась аудиторією. Артистка Яунзем виступала від національностей радянського Союзу, що не були представлені на виставці.

Кілька слів про балет, улаштований на честь радянської делегації при закінченні концертів. Тут німці висловили своє надзвичайне задоволення з приводу наших концертів і прохали і надалі регулярно одвідувати їх і знайомити з радянськими досягненнями. Зокрема, німці дуже зацікавилися українською пісню і шкодували, що так мало знають про неї. Де-хто висловлював побажання побачити в Німеччині капелу «Думку». Безперечно, наша капела мала б там найбільший успіх. Сердечно прощалися німецькі музичні кола з радянськими артистами, прохаючи і надалі держати з ними тісний зв'язок.

М. Литвиненко-Вольгемут.

Нові видання

«Плужанин» № 7. Цими днями вийде черговий (7-й) номер журналу «Плужанин». Журнал містить поезії В. Бобинського, О. Федмінського, Раїси Трояккер, Л. Первомайського, О. Хотиненко і прозу—О. Овекла—«На комуни йшли» (повість), Л. Лященко—«Максимова віра» (нарис) і Андрієнко—«Зустріч» (оповідання), Анатоль Гак—«Від Києва до Дніпрельстану» (дорожні нотатки). Рідкі критики і літературні розвідки містять статті: А. Машкина—«В боротьбі за кваліфікацію», Ю. Савченка—«Лірика болю й безлої віри» (про Б. Плужника), Сонцевія—«Поетичний стиль сучасної Західної Європи в марксистському освітленні», М. Самуся—«Максим Богданович», М. Марусика—«Бог» Панча і Всеволода Іванова, а також рецензії на «Літературну газету» 1, 2, 3, 4 і 5 номер, «Молодник» № 5, «Червоний Шлях» № 5, на бібліотеку «Ваніте» та інші.

— Охорона пам'яток природи на Україні. Збірник 1-й. Вийшов 1-й збірник, що його видає Український Комітет Охорони Природи на Україні, за редакцією проф. О. Федоровського та Е. Лавренка. Редакція має завдання через журнал поширювати і освітлювати ідею охорони природи, збирати відомості про всі пам'ятки природи, що збереглися до нашого часу і вводити широкі кола громадянства в курс тих конкретних заходів, що їх вживає Наркомос та інші державні установи в напрямку збереження і збереження пам'яток природи. Збірник містить статті Лавріненка, Шарлеманя, Клокова і других, бібліографію та відділ офіційних розпоряджень і постанов в справі охорони природи.

— «За сто літ». Матеріали з громадського й літературного життя України XIX і початку XX століття за редакцією М. Грушевського.

Історична секція Української Академії Наук, видає першу збірку (в думка видавати й надалі такі збірки), що ставить собі завданням освітити той важкий похід не самих провідників, а й української обивательщини і всієї української маси в напрямку до нижніх командних позицій; висвітлити економічні й соціальні підстави цього процесу на основі документів. Документи ці, вибрані з архівів цензури, архівів редакцій, літературно-наукових товариств і турків; документи, що призначались до друку, але не побачили світу з цензурних умов. Приватне листування, офіційні звідомлення жандармських та поліцейських установ.

Збірка містить автобіографії і споминок Франка, Кропивницького, Русова й др. Приватне й урядове листування Котляревського, Марковича, Драгоманова, Доманицького. Документи політичних процесів і споминок про них, документи і пояснення до політичного й громадського життя та спеціальні матеріали до історії українського театру.

— Український Вісник Експериментальної Педагогіки та Рефлексології. Випуск 1-й (4-й). З цього номера журнал буде виходити в збільшеному розмірі—до 15 друкованих аркушів. Журнал прикріплено Наркомосом до недавно організованого Українського Науково-дослідного Інституту Педагогіки, і він буде відбивати наукову роботу цього інституту. Журнал містить статті відомих робітників з поля педагогіки і рефлексології.

Палац преси у Берліні

Відомим організатором поліграфічної промисловості Німеччини Ульштейном збудовано в Берліні величезний Палац Преси на 8 поверхів з 6-ти поверховою баштою, призначений виключно для книжково-журнальної продукції. В будівлянні брали участь найкращі берлінські архітектурні, будівничі й поліграфічні сили. Палац є найвищим досягненням міжнародної поліграфічної промисловості, в зразком останнього слова техніки й організації.

На башті розміщено допоміжну монотипну набірну та раліс-установку.

Розміщення цехів в цьому величезному підприємстві зроблено по принципу послідовного найкращого переходу від одної стадії виробництва до другої.

Робота починається в самому верхньому поверсі і проходить через всі цехи аж до експедиції.

Назвичайно вражає внутрішнє устаткування цехів. Величезні робочі залі сповнені природним світлом, що йде через великі вікна, стіни на два метри від підлоги викладені білою кафлею, а стеля вифарбована білою олійною фарбою.

На внутрішнє устаткування приміщення звернено таку увагу, звичайно не з почуття любові до робітників, а лише з метою створити найбільш сприятливі обставини для підняття продуктивності праці.

Цехи, де провадиться травка кліше для багато-фарбної роботи, устатковані найновішими машинами. Помешкання має спеціальні вавіси, що вноможують порох та шкідливі для здоров'я газів. Тут же спеціальні майстерні, де виготовляються вальки і фарби для потреб підприємства. Для определения якості цих матеріалів устаткована спеціальна лабораторія.

На 5-му поверсі росташована гальвано-пластика—цей цех з великою кількістю фрезерних верстатів, що закінчують обробку кліше в найбільшій в Німеччині.

В машинній залі розміщено цілим фронтом 55 новітніх друкарських машин. В брошуровочному цехові особливо цікава так зв. «Зборна машина», яка збирає 30-ти аркушних журнали, зшиває їх, наклеює обкладинки і викидає їх для обрізки. Тут же стоїть обрізальна машина, що обрізає по 8.000 екземплярів журналу на 144 сторінки кожний,—за одну годину. Обрізки з цієї машини одразу приймається механічним всмоктувачем і передається просто до льоху для макулатури.

Колосальне враження справляє цех, де виймають 45 ілюстраційних ротативних машин. Серед них одна 2-хфарбна, яка одночасно друкує й фальцує 6 аркушів і одна — 6-ти фарбна, що одночасно друкує—один бік на 2 фарби і зворотний—на 4 і викидає сфальцовані зшитки в 4 аркуші.

Папер зберігається в спеціальних приміщеннях і подається до машин транспортним краном. При ротативних машинах робота провадиться безперервною виробничою течією. Безконечний конвеєр—транспортер, на якому знаходяться маленькі транспортні ящики, приймає з машин відраховані нею екземпляри і спроваджує їх в експедицію. Упаковщики приймають журнали, що вже пройшли перевірючий облік і пакують їх. Довгі упаковочні столи стоять біля транспортної дороги і по ній готові пакунки йдуть просто на погрузочну рампу, при чому пакунки проходять ще автоматичну вагу і навантажуються на грузові автомобілі.

Суворо проведений по всьому підприємстві принцип гігієни—для робітників устатковані ванни і душі, помешкання для відпочинку, підчас перерви і релаксация і дільня на 450 чоловік.

Центральна гардеробна міститься в підвальному поверсі, добре освітленому і провітреному—і звідти робітники ліфтом підіймаються кожний на свій поверх. Ульштейнський палац преси настільки досконале, устатковане найновішими машинами підприємство, що варто всякої уваги для вивчення а метою й копіювання.

Поліграфічна виставка

В кінці серпня, або на початку жовтня, в Москві, в павільйонах головного будинку, бував сільсько-господарської виставки, відкривається поліграфічна виставка. Головними організаторами, а також учасниками цієї виставки є ЦК Союзу Друкарів, т-во «Чотирьох Мистецтв», видавництва союзних республік, поліграфічні і паперові трести і інші організації.

Поліграфічна промисловість, як одна з складових частин господарства, за роки імперіалістичної війни, а потім горюжаної, в такій же мірі, як й інші галузі господарства, відчула на собі руйнуючий вплив. Найкращою формою обліку своїх сил, досягнень і наочне уявлення про сучасний стан в поліграфічній промисловості—є виставка. Головне завдання її є показати 10-тирічний шлях поліграфічної промисловості, поступовий зріст і досягнення за ці роки. Організатори виставки мали на меті показати повсякденне, буденне життя і боротьбу за відбудову промисловості.

Ніякого параді! Показати книжку, газету, журнал, портрет, промислову етикетку, за всі ці роки якими вони виходили з підприємств.

І книжка, видрукована на рудому обгортоному папері, поганою фарбою, недбало зброшурована, повинна зайняти на виставці відповідне місце, як певний етап, пройдений нашою промисловістю, щоб можна було порівняти з сучасним її станом. Діягми мають показати рух робітничої сили за ці роки, як в кількісному, так і в якісному відношенні. Величезне значіння надається спробам раціоналізації виробництва, винаходам і удосконаленням від великих до дрібних, що сприяють підвищенню якості продукції, здешевленню фабриката, полегшенню праці робітника. Все це має бути показано в фотографіях, по можливості, в моделях, з відповідними описами.

Виставка орієнтується, головним чином, на робітничу аудиторію. Кожний, кого цікавить виробничий процес, що його проходить книжка, газета, журнал від рукопису автора до готового фабриката, наочно побачить цей процес на виставці.

Виставка матиме такі відділи: відділ історії писемності і друку; відділ виробничої графіки; відділ поліграфічного виробництва, раціоналізації і робітничого винахідництва, видавничий відділ; учбово-поліграфічний; інженерно-технологічний з закордонним відділом (машини й зразки матеріалів) і відділ художньо-графічної пропаганди і реклами.

На виставці беруть участь Державне Видавництво України і друкарня ВУЦВК'у «Червоний друк», що вже надіслала такі експонати: роботи учнів, роботи цинкографії (відбитки обкладинок журналу «Всесвіт»), роботи друкарні за 1921, 23, 24, 25, 26, 27 р.р. (газета «Вісти», «Всесвіт», «Сільський театр», «Селянка України» й інші видання), а також інші видавничі і друкарські заклади України.

До організації поліграфічного технікуму

Профтехнічна Рада при Раді З'єднаних поліграфічної промисловості розробила проект технікуму, що його є думка організувати в наступному навчальному році.

Поліграфічний технікум має бути профтехнічною учбовою установою для підготовки кваліфікованих техніків поліграфічної промисловості.

Останній рік навчання поліграфічному має 2 напрямки: на підготовку середнього технічного персоналу і на підготовку інструкторів для шкіл ФЗУ. П. Т. мусить дати підготовку по загально-освітніх дисциплінах, а також по спеціальних предметах, як хімія, фізика, механіка, малювання і графіка.

Методика навчання мусить бути збудована по принципу вивчення і поглиблення механічних і хімічних процесів поліграфічної промисловості. Теоретичне й практичне навчання буде провадитися по власних виробничих лабораторіях. До П. Т. приймаються особи, що мають не менш, як 5-тирічний виробничий стаж з вибраної ними спеціальності, після іспитів по виробничих і теоретичних дисциплінах.

Фізкультура

Шлях до фізичного самовдосконалення.

Здоров'я, сила, гармонічний розвиток, збільшення продуктивності праці до цього прагнуть всі, але не багато хто досягає їх. Пролонгати це можна—неправильним використанням засобів фізичної культури, не знайомством з їхнім впливом на організм.

Для того, щоб виправити вади свого тіла, треба спочатку з'ясувати в чому їх суть, а потім того вже вибрати відповідні засоби, щоб цих вад позбавитися.

Це особливо стосується до дорослих людей, що мають різні професійні вади, бо тяжко досягти гармонічного розвитку, не виправивши цих вад.

Далі зазначені вказівки дають змогу кожному, хто хоче досягти фізичного самовдосконалення, використати всі засоби найдоцільніше й відповідно до стану свого організму.

ОЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО СТАНУ.

Хто хоче робити фізичні вправи, тому треба зробити вимір свого тіла, й почати правильну роботу, щоб виправити ті або інші вади.

При правильному розвитку розміри тіла будуть такі:

Вага й зріст: зріст визначається сумою одного метру й подвоєного об'ємища жижки, тоб-то як що об'ємище жижки буде 35 см. то зріст буде 170 см.

Вага: на один см. зросту від 0,8 до 1,1 фунт ваги, найбільше ж 1,3 фунта, або норма ваги визначена кілограмами це є зріст сантиметрами мінус 100, тоб-то як що зріст буде в людини 170 см., то вага тіла в нього буде 70 кіло.

Груди: на один см. зросту 0,56 см. тоб-то при зрості у 170, груди будуть $(170 \times 0,56)$ 95 см. (у спокійному стані).

Талія на один см. зросту—0,44 см. тоб-то $170 \times 0,44 = 74,8$ см. Різниця між обсягом тулуба (груди при вдиханні з напруженнями широкими спинними м'язами при спущених руках) і талією не менш 20 см.

Стегно: на один см. зросту—0,35, тоб-то $170 \times 0,35 = 59,5$ см.; **шия, біцепс та жижка:** на один см. зросту—0,23, тоб-то $170 \times 0,23 = 39,1$. Вимір тіла слід робити сантиметрами. Обсяг грудей вимірюється двічі: в стані глибокого видихання і вдихання. Різниця в обсягові є показник того на скільки у людини добре розвинена здатність до дихання (пересічно 6—8 см.). Крім того треба з'ясувати за допомогою керовника, або лікаря головні вади в будові тіла, а також внутрішніх органів.

ЯК ПОЛІПШИТИ БУДОВУ ТІЛА.

Фізична культура має чимало засобів, що ними можна виправити органічні вади.

Розглядаємо вади, що найчастіше трапляються, й зазначимо, яким способом їх можна виправити. Вади будови огруддя:

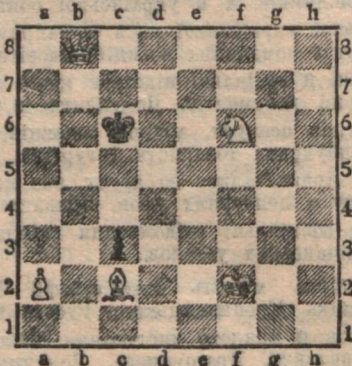
Шахи й шашки

За редакцією І. Л. Янушпольського

№ 29. 13 серпня 1927 р.

Задача № 29. Р. Енгельса.

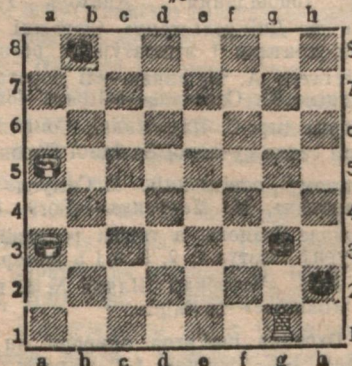
Deutsche Schachblätter

Білі—Кр f2 Фb8 Сс2. Кf6 п. а2...е... (5)
Чорні—Кр с6 п. с3... (2)
Мат за 3 ходи.

Етюд № 27, П. Перельмана.

„64“

Білі—Дамка g1, шашки а3, а5... (3)
Чорні—Шашки b8, g3, h2... (3)
Білі виграють.

Партія № 23. Шашки. Виграно на чемпіонаті Москви 1926 р. Білі—С. Воронцов, чорні—Л. Потанов. 1. с3—d4 b5—a5 2. d4—c5 d6:b4 3. a3:c5 f6—f5 4. b2—c3 g7—f6 5. g3—f4 g5—b4 6. c3—d4 f6—g5 7. c5—b6 a7:c5 8. d4:b6 a5—b4 9. b6—a7 e7—d6 10. d2—c3 b4:d2 11. e1:c3 d8—e7 12. c1—d2 h8—g7 13. a1—b2 g7—f6 14. b2—a3 d6—c5 15. a3—b4 c5:a3 16. c3—b4 a3:c5 17. f4—e5 f6:d4 18. d2—c3 d4:b2 19. c3—f4 g5:c3 20. f2:a1 і виграють. Ельсукелл

ХРОНІКА.

Турнір-чемпіонат СРСР по шашках скликається у Москві на 9 жовтня. Початок турніру 01 жовтня. До участі в ньому запрошені маестро Союзу по шашках: Ковельман, Лисенко (Київ), Смоляк і Тютін (Дніпропетровське), Верак, Бородинський, С. Воронцов, Вертман, Гінзбург, Іванов, Кукусов, Медков, Премислер, Поганов, Руссо, Соколов, Сидлін (Москва), Пель (Ленінград), Гордон, Круталевич, Міротін (Віпорусь), Карпов, Слезкін (Сібір), Савельєв (Таганрог). Кожна пара грає по 1 партії.

8—10 серпня у Харкові розіграно було Всеукраїнський турнір-чемпіонат по шахам і шашкам спілки друкарів. Наслідки: по шахах—1 Векслер (Х—в), 2—Герье (Київ) і 3—Пономаренко (Донбас); далі—Добрий (Х—в), Аніманов (Х—в) і Шамзон (Николаїв). По шашках: 1 Галактионов (Х—в), 2—Портний (Київ) і 3 Гуревич (Дніпропетровське); далі Гальперін (Одеса), Ельїн (Кременчук) і Григорьев (Київ).

28—31 липня розіграно було шахово-шашковий змагання 4-ої х—кої окружної спартакіади. По шахах т.т. Гордон (Богодухів)+3, Фремкель (Вілокодезь)+2, Решетников (Вовчанськ)+1, По шашках—г. Бевзенко (Вовчанськ)+5½.

Закінчилися турніри харківської та одеської груп 3-ої Всеукр. спартакіади. Переможці Ордель (Х—в)+3 і Фрідман (Одеса)+4.

Закінчився великий шаховий міжнародний турнір у Кечкеметі (Угорщині) при 20 учасниках. Наслідки турніру: Альохін+12, Німцович і Штейнер+11½, у 2-й групі Тартаковер+9½, Грюнфельд+8½.

Матч Альохін—Капабланка на звання „чемпіона світу“ починається 15 вересня у Буенос-Айресі (Аргентина). Переможець мусить виграти 6 партій.

1. **Плескуваті груди**—звислі плечі, погано розвинені м'язи, мало розвинені груди, окости, лопатки розходяться; антагоністи (огрудні м'язи) тягнуть плечі вперед.

Потрібна гімнастика до загального розвитку і зміцнення м'язів, а також потрібна дихальна гімнастика і доцільний життєвий режим.

2. **Западисті груди**—плечі дуже випинаються наперед, а лопатки розходяться; дужки помітно витікаються і значні западини над і під дужковими ямками.

На те, щоб виправити западисті груди, треба поширити огруддя і зміцнити хребтові м'язи. Це останнє тому потрібне, що через малий розвиток хребтових м'язів, окости у кволих людей стремлять під шкірою не наче крила, а це теж спричинюється до того, що між осередними прутами окостів робиться великий проміжок, плечі спадають наперед, спина горбиться, округляється і груди западають.

Щоб виправити цю ваду треба робити фізичні вправи, що викликають переважно скорочення хребтових м'язів над огрудними м'язами, тоб-то скорочували концентрично хребтові м'язи, що наближають осередні прутки окостів один до одного, й усували б акцію огрудних м'язів безперервним подовженням їх. На це корисно робити гімнастичні вправи для розвитку рук з різноманітними розхляпаннями, зхляпаннями, кружляннями рук, дихальна гімнастика, веслування, повзання та бігання.

Вправи на гімнастичних пристоях не доцільні, бо при різних підчеплюваннях, роботі на паралельних брусах і т. інш. огрудні м'язи коротшають і особи, що раз-у-раз роблять ці вправи, зафіксують поставу тіла з зігнутими вперед плечима, що перешкоджає правильному поширенню огруддя.

(Кінець буде).

В. БЛЯХ.